

VÁLASZ
KATONA GÉZA
OPPONENSI VÉLEMÉNYÉRE

Katona Géza szerint a súlyosítási tilalom nem áll ugyan a büntetőeljárásra vonatkozó törvényi szabályozás központjában, ennek ellenére fontos szerepet tölt be a vádlott jogainak biztosításában. Meg kell erősítenem, hogy a *reformatio in peius* tilalma valóban nem központi kérdés, ugyanakkor mint *favor defensionis* eset mindenképpen megérdemli, hogy tudományos vizsgálat tárgyává tegyék. Sajnos a jogintézmény a jelentőségéhez képest nem kapott elegendő figyelmet (van olyan tankönyv például, amelyben két részletben összesen kb. egy oldal szól a súlyosítási tilalomról). A XX. században mindössze kilenc tanulmány jelent meg hazánkban, amely kifejezetten a súlyosítási tilalom kérdéskörét boncolgatta, s ezek között nem találunk egyet sem a rendszerváltást követően. 1956-ban jelent meg a legtöbb munka (Jeszenszky, Molnár L., Neményi és Radó tollából), ezt követően pedig időnként felmerült a kérdés (Barbarics 1968., Molnár I. és Wiener 1980., Cséka 1984., Tóth É. 1987.), de átfogó mű egyáltalán nem született hazánkban (miközben Németországban csak a kifejezetten e tárgykörben megjelent és az értekezésben feldolgozott monográfiák száma meghaladja a két tucatot).

Teljesen egyet lehet érteni az opponens véleményével, hiszen mind Bodo Matthiasnak a súlyosító és enyhítő körülményeket érintő *Jurisprudentia* c. műve, mind az opponensi véleményben meghivatkozott Habsburg birodalmi jogforrások (I. Josephina, II. Josephina, Theresiana) érintik vagy magát a súlyosítási tilalom kérdését, vagy annak egy szeletét. Ugyanígy joggal hiányolja Katona Géza a magyarországi büntetőjogi kodifikációt megelőző korszak tételes jogforrásainak, a magyar büntetőjogi kodifikációs kísérleteknek, illetve a kompetens jogtudósok munkáinak a súlyosítási tilalom szemszögéből való értékelését. Ezekre részben terjedelmi okokból nem került sor (hiszen ebben az esetben további jogforrások felhasználása is indokolt lett volna), részben pedig azért, mert a mű elsősorban büntető eljárásjogi szempontból vizsgálta a jogintézményt (noha annak szoros anyagi jogi kapcsolódása nem vitatható).

A nemzetközi, illetve európai kitekintéssel kapcsolatosan Professzor Úrnak nem volt kritikai észrevétele, ezért ehelyütt csak arra utalok, hogy számos ország törvénykezését a kutatás megkezdésekor tekintetem át, így fordulhatott elő, hogy részben megváltoztatott

rendelkezők maradtak a szövegben. Szintén az időközben bekövetkezett jogszabályváltozások következménye, hogy az alkotmányjogi áttekintés a könyv megjelenését követően (ahogyan erre az opponens is rámutat) jogtörténeti jellegűvé vált. De ezen rendelkezések többsége érdemben az új Alaptörvényben sem változott:

- vagy egyáltalán nem, lásd pl. a 4.4.3. pontban érintett jogállamiság elvét, amit a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdése és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése – az ország megnevezésének változásától eltekintve – szó szerint ugyanúgy szabályoz: hazánk független, demokratikus jogállam; ugyanez a helyzet az ártatlanság védelmének az Alkotmány 57. § (2) bekezdésében illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésében való szabályozásánál stb.;
- avagy pedig tartalmilag nem jelentős különbségek észlelhetők, lásd pl. a függetlenség, pártatlanság, tisztességesség és nyilvánosság elvét kimondó rendelkezéseket – Alkotmány 57. § (1) bekezdés illetve Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés –, avagy a legalitás elvével összefüggő szabályokat – Alkotmány 57. § (4) bekezdés illetve Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdés.

Ugyanakkor (pl.) amíg a ne bis in idem elvét a korábbi Alkotmánynál csak a jogállamiság elvéből lehetett levezetni, addig az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) pontja szerint sem a Magyarországon, sem a külföldön jogerős ítélettel lezárt ügy esetén nincs helye újabb eljárásnak (a rendkívüli perorvoslatok kivételével).

Az opponens a fejezetek túlnyomó részével kapcsolatosan inkább méltató, mintsem bíráló megjegyzéseket tesz. Egyedül az Összegzéssel kapcsolatosan jegyzi meg, hogy „részletezésre törő módszere miatt megnehezíti a számtalan tudományos információt tartalmazó értékezés áttekintését”. Valóban áttekinthetőbbé vált volna az értékezés, ha az összegzésben megfogalmazott gondolatok egy részét az egyes fejezetek végén helyeztem volna el. Ez a gondolat bennem is felmerült, ugyanakkor azért döntöttem a kicsit hosszabb, ám alapos összegzés mellett, mert az értékezésben számos olyan kérdést tárgyaltam, amelyeknél az egymással ellentétes szakirodalmi álláspontok nagyobb terjedelmű ütköztetésére került sor, és szükségesnek tartottam ezekkel kapcsolatosan nem ott, hanem összegezve kifejezni a saját álláspontomat.

Végül utalok arra, hogy az egyes fejezetek tartalmi érintkezése miatti esetleges fejezet-összevonásokkal kapcsolatos észrevételek is elfogadhatóak. Így a VI. Súlyosítási tilalom a büntetéskiszabás tükrében. c. fejezet valóban sok helyen kapcsolódik a legalitás elvét tárgyaló előző fejezethez. Ennek a két fejezetnek a különválasztását elsősorban azzal indokolhatom, hogy míg az V. fejezet elsősorban elméleti jellegű (és a súlyosítási tilalmat áttételesen érintő) kérdéseket tárgyal, addig a következő fejezetben még az elméleti fejtegetések is elsősorban a korábbi joggyakorlat alapján megjelent tanulmányokra, monográfiákra támaszkodnak. Arról nem is beszélve, hogy míg a legalitás témaköre főként a német szakirodalom eredményeit kívánja hasznosítani, addig a büntetéskiszabásról szóló fejezetben szinte kizárólag a hazai joggyakorlatot vettem górcső alá.

Pécs, 2012. december 6.

Dr. Herke Csongor